

Attityder till kvinnors förvärvsarbete, tillitsstyrning och ledningspraktiker, förskollärares och barnskötares upplevelser av arbetssituationen samt nytänkarna Taylor och Follet

Gunnar Gillberg, Lars Ivarsson, Kristina Palm och
Anna Peixoto

Årets sista nummer av *Arbetsmarknad & Arbetsliv* består av tre artiklar, en essä samt en recension och en anmälan.

Numret inleds med Susanne Alm som i artikeln ”En fråga om ekonomi och/ eller attityder: Giftna mödrars vara eller inte vara på arbetsmarknaden i det sena 1960-talets Sverige” gör ett intressant historiskt nedslag genom att analysera ett datamaterial från 1968, där attityder till giftna mödrars förvärvsarbete ingick. Slutet av 1960-talet kan i viss mån ses som slutet på den historiskt sett relativt korta ”hemmafru-eran” men vad tyckte man då om tanken på förvärvsarbete för kvinnor? Alm konstaterar att överlag fanns det en ganska positiv syn bland såväl kvinnor som deras makar. Dock visar analyserna att kvinnor med högre utbildningsnivå var mer positiva till kvinnligt förvärvsarbete än kvinnor med lägre utbildningsnivå. Bland kvinnor med hög utbildningsnivå ansågs det positivt om kvinnan så själv önskade att förvärvsarbete medan det bland lägre utbildade kvinnor handlade mer om huruvida det var ekonomiskt nödvändigt att förvärvsarbete. En möjlig förklaring till de något skilda attityderna kan vara det faktum att högre utbildade kvinnor hade (och har) en större möjlighet till ”bättre” arbeten i vid bemärkelse än lägre utbildade kvinnor hade (och har).

I artikeln ”Arbetsmiljön i tillitsbaserad styrning och ledning – exempel från socialtjänsten” av Wanja Astvik, Robert Larsson och Jonas Welander

fokuseras tillsitsstyrning som i viss mån kan ses som en motreaktion på bland annat den styrning och kontroll som innefattas i New Public Management. Genom fallstudier av socialtjänsten i tre svenska kommuner som har lyckats tackla omfattande personalflykt och stressrelaterad ohälsa framkommer det att en hållbar arbetsmiljö kan kopplas till ledningspraktiker som *uppdraagsdialog* (vad syftet med verksamheten är), *systemperspektiv* (organisatoriska villkor och förutsättningar där resurser balanserar krav), *integrering av arbetsmiljö och verksamkvalitet* (insikt om att arbetsmiljö och kvalitet är intimt sammankopplade) samt *långsiktig ekonomisk styrning* (insikt om personalstabilitetens betydelse för effektivt resursutnyttjande, samverkan och verksamhetsutveckling). Den tillämpande tillsitsstyrningen handlar inte om att ledningen totalt har släppt kontrollen och anammat ett låt-gå-ledarskap, utan att ledningen har skapat strukturer och förutsättningar för personalen att kunna göra sitt jobb.

Aida Alvinus och Sofia Svensén analyserar utsagorna i förskoleupproppet #pressat läge, i artikeln titulerad ”Prekariserande arbetsförhållanden? En kvalitativ studie om upplevda negativa organisatoriska arbetsvillkor inom barnomsorgen.” I slutet av 2013 startades en Facebook-grupp med namnet Förskoleupproret, i vilken förskolepersonal skulle kunna diskutera sin (uppfattat dåliga) arbetssituation. Några år senare initierades #pressat läge, vars syfte var att uppmärksamma och sprida information om förskolepersonalens ansträngda och pressade arbetssituation som ansågs utgöra ett arbetsmiljöproblem. Detta upprop kom att utgöras av 1600 utsagor/berättelser om den negativa arbetssituationen för personal i förskolan och det är dessa utsagor som utgör det empiriska materialet i Alvinus och Svenséns artikel. Utifrån missnöjesskildringarna identifierar författarna tre teman: (a) Prekariserande arbetsförhållanden, (b) Förskolemiljön som en krisplats, (c) Barns utsatthet nu och i framtiden. Med reservation för att utsagorna i #pressat läge inte nödvändigtvis är representativa för arbetssituationen inom förskolan generellt, så pekar dessa utsagor på att det trots allt finns betydande utmaningar gällande förskolan som arbetsplats.

I essän ”Två kontrasterande nytänkare” jämför Gunnela Westlander två för arbetslivsforskningen viktiga nytänkare från förra sekelskiftet, nämligen Mary Parker Follett och Frederick W Taylor. Båda två var aktiva under den så kallade progressiva eran som kännetecknas av social aktivism och politiska reformer. Genom studier av nytänkarnas egna originaltexter och biografiska texter jämför Westlander likheter och skillnader. De viktigaste skillnaderna är att Taylor var materialist och Follett idealist och jämfört med Taylors har Folletts nytänkande stått sig över tid.

Avslutningsvis följer en bokrecension och en bokanmälan. Professor Gunnar Aronsson recenserar läroboken *Vad är arbetsvetenskap?* (Studentlitteratur), en antologi (red: Gunnar Gillberg, Erik Ljungar, Anna Peixoto & Jonas Axelsson)

som är en introduktion till arbetsvetenskapen som ämne och område. Professor Jan Johansson presenterar i sin text skriften *Industrivisioner – åtta röster om framtidens svenska industri* (Premiss) där journalister, forskare, filmskapare, debattörer och branschexperter presenterar sin syn på den svenska industrins utveckling.